СМЕРТЬ МІСІС ШІР

Не так давно, в пообідню пору, червоним від глини путівцем через Іденську долину мчали в старезному відкритому автомобілі двое молодиків. Вони так гнали мангану, що кожен, хто бачив їх, міг здогадатися: поспішають у якійсь негайній справі. Марку автомобіля визначити було неможливо: ніяких ознак чи прикмет, нічого такого, що нагадувало б інші машини. Л от прикмет, які впадали в око і відрізняли її від інших, було безліч! позаду деренчав прикручений дротом пом'ятий номерний знак, ще торішній, уже п'ять місяців як недійсний, таким самим дротом (і не якимсь там іржавим залізним, а мідним, новеньким, блискучим) дуже вправно, майже зовсім щільно була прикручена іі покришка багажника та двоє дверцят. Брудними шворками та мотузками були поприв'язувані й капот та ліве переднє крило автомобіля, єдине, що зосталося. Хоч усе те рипіло й деренчало, а крило хилиталось, машина якось рухалася, і обидва молодики, похитуючись, ніби кивали головами кущам, що швидко летіли назустріч — кивали серйозно, стримано, ніби щось зважуючи в думці. Молодики були чимось схожі один на одного, ніби спочатку обличчя їхні були зовсім однакові, і лише згодом то тут, то там по них пройшлися пензель чи молоток, зробивши з одного Джерімайю, а з другого — Слинька.

Джерімайї, що сидів за кермом, було близько тридцяти чотирьох років. То був високий, широкогрудий чоловік, з густою чорною бородою. Він стискав губи вдоволено й міцно — наче знав якусь таємницю, якої нізащо не відкрив би навіть Слинькові. На гладенькому чолі його не було жодної зморшки,— видно він ніколи не сушив голови думками. Чуприна в пього була скуйовджена і це робило його схожим на якусь велику тварину,— більшості людей він нагадував бізона, павіть тим, хто бачив бізопів лише на малюнках. Проте очі в нього були ясні і пильні, а погляд розумний,— особливо, коли хтось звертався до нього. Колись давно Джерімайя ходив у школу й подужав усі класи, крім сьомого, останнього, завдяки тому, що лише дивився па вчителя отим своїм поглядом, та час

від часу кивав головою, як оце тепер. Вони саме під'їздили до старого дерев'яного мосту, і Джерімайя кивнув, ніби знав, що зараз буде міст.

А Слинькові аж дух перехопило, коли він побачив міст: Слиньку сповнилось лише двадцять, і він ще ніколи не забивався так далеко від дому, хіба що, коли його брали до армії, звідки він зразу й вернувся (вій розповідав, що не схотів служити, хоч там його нагодували вечерею, бо йому страх не сподобалося, що там так багато чорнопиких). Він мав повпе, гарненьке обличчя ангела, вирваного з рідної стихії, а тому спантеличеного і спохмурнілого на все життя. Його вигоріле на сонці волосся, видно, було підстрижене під макітру (це зробила мати), але вже відросло на два-три дюйми і звисає брудними пасмами, а тому здається якимсь нашорошеним і карикатурним. У нього світлі невиразно-голубуваті очі і м'які брови, власне, одна брова, бо вони зрослися над переніссям. Пухкі щоки в ластовинні. Губи слиняві і весь час папіврозтулеиі (вночі у нього завжди мокра подушка). Дарма що стоїть така спека — близько 98 градусів фаренгейта — він у костюмі, як і його двоюрідний брат Джерімайя,— тільки строката сорочка розстебнута. Костюм Слинька, куплений на виріст, був і досі завеликий на нього, хоча вже добре приношений, і Джерімайїн костюм густо-чорного кольору теж лиснів і тхнув гори-

щем. Відколи Джерімайя почав його надягати, Слинько поглядав на нього якось дивно, ніби не був певен: чи це справді його брат Джерімайя, чи якийсь інший Джерімайя.

Машина загуркотіла по мосту.

— Хе-хе! — зареготав Джерімайя не дуже весело, коли дошки загриміли й застрибали позад них, а старе іржаве поруччя аж підскочило, ніби захоплене зненацька. Під мостом не було річки — лише порепана земля, поросла зів'ялим бур'яном; обидва молодики прикипіли поглядом до урвища, обличчя їхні поблідли зі страху, ніби з них стерло всі риси.

— Проскочили! — видихнув Джерімайя. Небезпека минула.

— Господь нас уберіг! — озвався Слинько, такий наляканий мостом, що забув, як Джерімайя завжди глузує з таких слів. Та той, здавалося, й не почув. "Господь урятував нас для нашого діла",—знову сказав Слинько: йому було байдуже, почує Джерімайя чи ні. Мозок йому свердлила одна думка. "Пообіцяли — треба зробити! Треба зробити!" Якби зараз з'явився сам диявол власною персоною і потяг би Слинька в пустелю, або на гору, або на вершечок піраміди, чи ще кудись, та став би його спокушати, щоб зламав обіцянку дядькові Саймону, Слинько крикнув би: "Ні! Нізащо!" — Крикнув би: — "Ні!" — самому дияволу!

Враз, ніби сміючися зі Слинькових думок, Джерімайя тіпнувся й почухав носа.

— Чого це раптом мене сверблячка напала. Невже мені всю дорогу дурні балачки слухати?

Слинько спалахнув.

— Ніхто тебе не заставляє слухати,— огризнувся він, ніби зовсім не боявся Джерімайї. Може, те, що він наважився виконати обіцяне, вже змінило його? Він з гордістю відчув, що Джерімайя здивувався.— Сам менше патякай! — додав Слинько ущипливо.

Можливо, ніхто на Головній вулиці Плейн-Ділінга не бачив, як приїхали Джерімайя та Слинько, хоч багато хто, мабуть, звернув увагу, як вони приїхали востаннє — кілька днів потому. Слинько цього разу від нетерплячки просто-таки обливався потом, його костюм промок наскрізь, піт туманом застилав очі, і він дивився, ніби крізь щілинки в шщкарі. Як тільки на повороті дороги несподівано з'явився щит і різонув напис "Плейн-Ділінг", Джерімайя тихо мовив:

— Тільки гляди не викинь якогось коника, не зіпсуй усього. Чуєш?

Слипько був збентежений і злий, але він розумів, що Джерімайя має рацію. За Джеріманєю стояв весь їхній рід: весь рід Коуків, діди і батьки, сини, брати, жінки — всі до одного; серед них сам Слинько, його мати та маленький братик були чужі, здавалися злим жартом якогось витівника. Та й справді, хтось утнув жарт — мати Слинька була незаміжня: хлопець навіть не знав, хто його батько — за багато років, сповнених пекучого сорому, він дізнався тільки, що в них із братом батьки різні. Це хвилювало Слинька не менше, ніж те, що він не знав, хто його батько.

Вони їхали містечком. Воно виявилося більшим, ніж вони сподівалися. Головна вулиця була широка, брукована; обабіч довгими смугами рудуватої глини розбігалися стежки до будинків, на поля і щезали у далині. Понад вулицею тягся базар, де продавалась городина, фрукти та птиця, стояла школа (без прапора на флагштоці), бензозаправна станція і універсам та пошта в одному будинку (гурти хлопців і юнаків стовбичили перед цією будівлею, і Слинько втупився на них, ніби хотів когось упізнати), будинки (всі поставлені на підвалинах із бетонних блоків) і кінотеатр, на який звернув увагу навіть Джерімайя,— то був бляшаний барак з дахом, пофарбованим в сліпучо-оранжевий колір, і обклеєним афішами фасадом.

Слинько витріщався на нього, поки вони їхали мимо.

Джерімайя звернув у провулок, Слинько від несподіванки мало не випав з машини.

— Це тут в і н живе, ти так швидко знайшов будинок? — ледве зміг вимовити він.

— Ти що, здурів? Звісно, ні! — відказав Джерімайя,— читати не вмієш? Це готель. Ми тут перебудемо ніч, уторопав?

— Цілісіньку ніч? — перепитав Слинько, озираючись.— У кімнаті? В чиїйсь кімнаті?

— Та ні, кімнату віддають тобі. Дадуть ключ від неї, і сиди собі там, або йди, куди заманеться,— пояснив Джерімайя. Він поставив машину на вибоїстому схилі перед старим, хтозна-коли біленим будинком з колонами й просторою верандою, обвитою виноградом; двоє схожих, мов близнята, старих сиділи в кріслах, ніби хтось навмисне їх туди посадив.

— Нащо нам тут ночувати? Оце мені не подобається,— пробурчав Слинько.

— Тебе не питатиму,— відказав Джерімайя глузливо. Він уже спритно виплигнув з машини і тепер пригладжував костюм, чуприну і бороду. З кишені він вийняв краватку: акуратну, смугасту, міську краватку, скромного сірого кольору.

— Ти ж не кинеш мене самого, правда? — мовив Слинько, незграбно вилазячи з автомобіля.

Зайшовши в будинок, вони підійшли до стойки і спинились, зіпершись на неї руками, ніби чекали, поки їм дадуть їсти. Літня жінка з понурим обличчям підозріло подивилася на них.

— Як не маєте з собою речей, платіть наперед,— мовила вона.

— Платити? — обурився Слинько. Джерімайя штурхнув його під бік.

— Скільки? — спитав він обережно, ледь нахиливши голову.

— Три долари за двох,— відказала жінка. Слинько сподівався, що Джерімайя аж покотиться

з реготу, але той витяг з кишені гаманець і дрібні гроші й відрахував їх жінці: один паперовий долар і жменю монет.

— Краще б переспати в машині, ніж платити такі гроші! — пробурчав Слинько. Та ніхто на нього й не глянув. Джерімайя якось дивно і пильно дивився на жінку, випростаний на весь зріст — шість футів три дюйми, чи щось близько цього — так, що коли жінка повернулася, щоб дати йому ключа, вона заклякла і вп'ялася в нього очима. Джерімайя посміхнувся й схилив голову, ніби потішений. Жінка відійшла від стопки, маленькі колючі зморшки порізали її обличчя.

— Мем,— чемно звернувся до неї Джерімайя,— мож-па вас про дещо спитати? Раз ми тут гості і таке інше?

— А чого ж,— відказала жінка.

Джерімайя помовчав і поскуб свою куцу борідку, ніби раптом збентежився. Слинько чекав, не знаючи, куди подітися від замішання, і дивився собі під ноги. Та нарешті Джерімайя спитав квапливо:

— Де він живе? Де й о г о дім?

Слова його розітнули гаряче затхле повітря. Обличчя Джерімайї знов укрилося крапельками поту; він сам не вірив, що вимовив їх. Жінка тільки мовчки дивилася: губи її розтулились. Слинько, відчувши, що сталась дурниця, хотів був уже тікати звідси, забитися в машину і чекати Джерімайю, та ноги його прикипіли до землі. Нарешті жінка прошепотіла: "В і н? Хто це він? Мій чоловік? Мій чоловік якраз..."

— Та ні! — вигукнув Джерімайя.— Я питаю про Мот л і!

Незграбно перехилившись через стойку, він витяг ШЙЮ і таємниче прошепотів:

— Мотлі. Натан Мотлі.

— А, Натан Мотлі? — перепитала жінка, затинаючись.— Він живе десь тут, недалеко. А ви що, його родичі? З села? Навіщо він вам?

Слинько не міг більше цього терпіти.

— А нащо вам це знати? — огризнувся він.— Чого та навіщо... Чого ви так допитуєтесь? Ми приїхали сюди п'ять хвилин тому! Яке ж тут навіщо?

Джерімайя змахнув рукою і штовхнув Слинька в груди. Не кулаком чи ліктем, а всією рукою; ніби щось нікчемне, піби Слинько і не заслуговував, щоб його били як годиться.

— Прикуси язика! — мовив Джерімайя. Жінка дивилася на них.

—— Ану бігом надвір і принеси все причандалля,— зневажливо прошепотів він Слиньку,— поки я тут розберуся з нею, та хутчій, ти, слинявий селюк, проклятий байстрюче.

Надворі четверо чи п'ятеро хлопців Слинькового віку зібралися довкола їхньої машини. Вони стояли, запхавши руки глибоко в кишені, ліниво опустивши лікті, ногами копирсаючи грудки засохлої грязюки. Слинько, сердито поглядаючи та бурмочучи щось собі під ніс, почав спускатися прямісінько до машини. Хлопці розступилися, даючи йому дорогу.

— Здалеку ти прибув на цьому нещасті? — захихотів один з них.

Слинько перехилився через борт машини і дістав з неї сумку. Він удав, ніби клацав замком, хоч ніякого замка й не було.

— Загубиш номерний знак ззаду,—хтось зауважив,—він ледь тримається, а тоді матимеш клопіт із поліцією.

Слинько озирнувся довкола.

— А яко мені, власне, діло до поліції? — Він закопилив губу.

На всіх хлопцях були однакові солом'яні брилі, ніби куплені в одній крамниці. Дивлячись на них, Слинько подумав, що якби вони зараз-таки тут упали всі мертві, один за одним, було б не страшніше, ніж коли б у лісі здох скунс чи куріпка, кролик чи білка. Це чомусь заспокоювало його.

— Я не турбую своєї молодої голови поліцією,— мовив Слинько. Він знав, що вони дивляться, як він упевнено крокує назад до готелю. Хтось зухвало вигукнув услід: "Селюк!" Та Слинько навіть не озирнувся.

Того вечора Слинько раз у раз метлявся надвір і, весь тремтячи, стояв на всипаній морськими черепашками доріжці, чекаючи, поки не виблює; виблювавши, він хвилинку почував себе краще, коли ис не вдавалося виблювати, він повертався назад до будинку. Щоразу холодне повітря освіжало його, і в ньому скипала злість на Джерімайю, який сидів, зсутулившись, у барі і розмовляв з якоюсь жінкою, розставивши в різні боки свої велетенські коліна. Слиньку хотілося схопити Джерімайю за плечі, крикнути, що вже час зайнятися справою, заради якої вони прибули сюди. Та коли він наважувався заговорити, з горла йому щоразу виривалося якесь жалібне скавучання.

— Ми його так і не знайдемо сьогодні? А що робитимемо з кімнатою, яку приготували тут для нас? А ця жінка...

Джерімайя, міцно заплющивши очі, повернувся, обірвав розмову з дивною огрядною жінкою з чорним волоссям, яка не переставала всміхатися, і відрубав:

— Цить! Не твоє діло! Я розпитую про нього.

— Та я ж...

— Роби щось сам! — процідив Джерімайя, не розплющуючи очей і ледь похитуючись перед Слиньком.

А потім повернувся до нього спиною. Слинько взявся пити пиво. Час від часу він сумно шморгав носом і витягав полотняпого гаманця, куди поклав гроші, які дядько Саймон дав йому на харчі. Його охопив відчай: чи ж не зрадив він дядька вже тим, що п'є замість їсти, марнуючи тут час, хвилюючись, так, що люди вже сміються, коли він біжить надвір блювати. Якби ж то у нього був батько! Може тому батькові стало б соромно за сина, а що далі? А далі (Слинько іноді уявляв собі): незнайомий чоловік каже, що він його батько, і щиро соромить сипа. Чоловік той повертався з флоту, або з ранчо на Заході. Слинькові свербіли руки взятися за діло, їхати до Мотлі, відшукати його будь-де,— де ж то він ховається? Десь на горищі? чи в погребі? — і покінчити з ним, і повернутися додому, щоб дядько міг пишатися своїм небожем і дав йому обіцяну винагороду, йому, Слинькові, який за ці два дні став чоловіком. Серце його аж співало в грудях від цих мрій: він таки стане чоловіком! Та мрії псувала байдужа Джерімаїпа спина, велика й спітніла; і те, що його самого нудило.

— Ось вийду,— і, дзуськи,— не вернуся! — пробурмотів він сам до себе, навмиспе тихенько, щоб Джерімайя не почув і потім сушив би голову, де він. Він зсунувся з табурета і, заточуючись, почвалав до дверей. Хтось штовхнув його, і Слинько озирнувся, сподіваючись, що то хтось із знайомих, але побачив лише чужі обличчя; хтось засміявся. Десь захихотіла жінка. В Слиньковому животі сердито забурчало, і йому довелося бігти до дверей.

Коли Слинько очупяв, лежачи долілиць на землі і вдихаючи п'янке повітря, він відчув, що вже глибока ніч. Довкола було тихо: зачинений бар здавався темним і глухим, як покинутий будинок. Слинько відхаркався і

встав. В голові йому майнула думка, мов давно вже пережите; з солодкими спогадами про покинуті будинки він загріб повну жменю черепашок і жбур нув їх у найближче вікно. Скло навіть не тріснуло, і він кинув знову сильніше: цього разу з дзенькотом посипалися скалки. Слинько схвально кивнув головою і вибрався на дорогу.

Він вернувся до готелю, але двері кімнати були замкнені. Було чути, як Джерімайя хропе всередині. Та замість розсердитися, він, як не дивно, зрадів, навіть заспокоївся, і ліг долі під дверима. Засинаючи, він думав про Джерімайю, одного з численних його двоюрідних братів, викапаного Коука, з голови до п'ят,— Коука, що вбив людину, як йому ще не було й двадцяти п'яти років, і який говорив так дотепно, що всі дівчата, перезираючись, аж захлинались від сміху, а от з Слиньком вони ніколи так не поводи-лись.

Другого ранку, поснідавши, Джерімайя, Слинько І чорноволоса жінка поїхали машиною по місту. Жінка вмостилася біля дверцят, там, де хотів сидіти Слинько, і коли вони їхали туди й назад Головною вулицею, вона вищала, хиталася і аж ревла зо сміху, дни лячись на людей на вулиці.

— Я їх не знаю! — пронизливо крикнула вона яко мусь чоловікові і знизала плечима,— Ніколи досі їх не бачила!

Навіть Джерімайю це насмішило. Та коли вони вже в котрий раз проїхали тією ж дорогою, Джерімайя заявив, що у них тут діло: їм доручили тут дещо зробити, і їхній час їм не належить.

— Чорт, ну ще хоч разочок об'їдьмо довкола! крикнула жінка. її грубе обличчя було яскраво на помаджене, напудрене і підмальоване. Слинько безно радно водив по ньому очима, й не міг ні на чому сни н йтись.

— Ніколи нам,— відказав Джерімайя,— ми приїха ли в справі. Кудою нам їхати?

— їдьмо прямо,— сердито буркнула жінка. У неї було пишне волосся, пишне тіло і різко підфарбовані червоним уста, які вабили Слинька, та хоч він не зводив з неї очей, вона відверталася кудись убік, навіть не помічаючи його. Намагаючись умоститись зручніше, вона тільки весь час штовхала його то ліктем, то стегном, але жодного разу навіть не повернула п його бік голову, ніби й не знала, що він сидить поряд.

— їдьте прямо. Тут миля чи дві,— мовила вона, позіхаючи.

За кілька хвилин потому, виїхавши за місто, вони зупинилися перед будинком. То був невеличкий одноповерховий будинок, оббитий бурими дошками, поставлений на абияк складеній підвалині.

— Він нічого не робить, наскільки я знаю! — сказала жінка.— Заробляв на самогоні. Зпаєш, десь там у лісі віскі женуть, а йому возять. — Вона підморгнула Джерімайї. Слинькове серце калатало; Джерімайя посмикував свою борідку. На посипапій жужелицею доріжці до будинку лежав, ніби виморений, старий рудий пес і розглядав їх, готовий щомиті загавкати. Праворуч до будинку прилягало заросле бур'яном поле, а ліворуч старий занедбаний грушевий сад. За чверть милі по другий бік дороги була невеличка ферма: Слинько бачив корів, що паслися на лузі.

— Гаразд, любонько! — мовив Джерімайя,— тепер можеш іти назад.

— Йти назад? — обурилася жінка.

— Авжеж, у нас тут чоловіча справа. Хіба я не пояснив?

— Яка це справа? — спитала жінка.

— Чоловіча справа,—відказав Джерімайя так само лагідно. Він потягся повз Слинька й поклав свою велику волохату руку на руку жінки,

— Ти йди собі помаленьку назад, а ми за кілька хвилин тебе наздоженемо і відвеземо до міста. А тепер не в'язни до Джерімайї, любонько.

Жінка вагалася, проте Слинько знав, що вона вже погодилась.

— Гаразд,— сказала вона,— гаразд, якщо вже це чоловіча справа. Та не треба... не кажіть Натанові, що це я навела вас на нього.

— Не бійся, не скануємо,— запевнив Джерімайя. Він ще довгенько прощався з жінкою і посилав їй

навздогін поцілунки, та, зрештою, заспокоївся, вистрибнув з машини, обтрусив одежу і пригладив волосся, тоді знову витяг з кишепі краватку і почепив її на шию. Слинько, захопивши сумку, переліз через дверцята з боку Джерімайї і скочив на землю. Собака нашорошив вуха, але з місця не зрушив. На гайку сидів маленький хлопчик, а за ним лежала купа мотлоху: тріски, старі коробки, банки, мотки іржавого дроту. Ґратчасті двері відчинилися, і на порозі з'явився ще один хлопчик — років восьми. Він був у джинсах і босий. Обидва хлопчики і собака дивилися, як Джерімайя та Слинько обтрушують одежу, поплювавши па долоні, завзято пригладжують чуб і дивляться кожен перед собою, ніби другого поруч і не було. Нарешті вони перестрибують канаву і прямують до будинку. Собака заскімлив.

— Синку,— гукнув Джерімайя старшому хлопцеві,— твій тато вдома? — Пальці босих ніг у хлопчика засіпалися на краю сходів. Він почав обережно відступати; малюк зіп'явся на ніжки і теж позадкував, ховаючись за купою мотлоху.

— Скажи татові, що ми хочемо його бачити,—провадив далі Джерімайя. Він пішов уперед; Слинько, що ніс сумку, не відставав. У вікні з'явились чиїсь обличчя: ще одна дитина чи жінка. Та от ґратчасті двері обережно прочинилися і на порозі з'явився чоловік.

Йому було років із сорок, і він уже почав гладшати. Червоне обличчя мало винуватий вираз. По тому, як він чухає підборіддя, Слинько зрозумів, що він чогось боїться.

— Це ти Натан Мотлі? — гукнув Джерімайя.

— А тобі яке діло? — відказав чоловік, прокашлявшись. Причаївшись за купою мотлоху, хлопчики дивилися, що ж буде.

— Гей, хлопче! — звернувся Джерімайя до Слинька,— відкрий-бо!

Слинько відкрив сумку, і Джерімайя витяг свій револьвер, старий, ще батьківський, у іржавих плямах. Він прицілився в чоловіка і вистрілив. Хтось скрикнув. Та коли дим розвіявся, на ґанку вже нікого не було, навіть дітей, а ґратчасті двері були щільно зачинені.

— Сто чортів! — вилаявся Джерімайя, не опускаючи револьвера,— ти гадаєш, я не влучив?

Тепер і Слинько витяг пістолет — пі, ще не свій, він його отримає, коли повернеться додому.

— Я обійду довкола,— запропонував Слинько. Він оббіг довкола будинку. На доріжці лежав собака. Підібгавши брудні лапи, він слідкував за ними вологими настороженими очима. Слинько щойно зазирнув за ріг будинку, як хтось пірнув у чагарник за домом і побіг у поросле бур'янами поле. Слинько радісно скрикнув: все було таке знайоме, нічого страшного, точнісінько як в іграх, які він любив дитиною.

— Сюди! Ходи сюди! — крикнув він. Тоді вистрілив навмання в кущі. Позад нього чувся сполоханий крик — Джерімайя, горлаючи, бігав по будинку. Коли він вискочив з задніх дверей, краватка його з'їхала на спину, ніби хтось жартома пов'язав її так, і вигляд у нього був ще розгублений.

— Щось гаряче сьогодні для полювання,— мовив він, підійшовши до Слинька. В сліпучому сонячному промінні вони кинулись бігти через густу траву, І довкола них злітали злякані птахи. В полі пахло ви горілою від спеки травою.

— Я зверну сюди, а ти йди прямо,— пробурчав Джерімайя. Слинько побіг уперед, продираючись крі;н. чагарник і відводячи пістолетом гілки перед собою.

— Гей, Мотлі! — гукав він у відчаї,— Де це ти сховався? Щось зашаруділо збоку в кущах. Слинько ви стрілив туди. Через якусь мить з'явився Джерімліін, захеканий, з роззявленим ротом, ніби він плив кріль листя.

— Де цей байстрюк? їй-бо, він десь тут! —вигукнув Джерімайя.

— Якщо він утече, це не моя вина! — відказав Слинько. Він так розсердився, що не міг устояти на місці.— Він стояв перед тобою, а ти схибив! Коли дядько Саймоп спитає мене, я неодмінно скажу ііо-му правду!

Джерімайя почухав потилицю.

— Мені здається, що він має десь бути на цій до розі. Давай виженемо його звідси.

— Там, де я пройшов, я його не бачив,— відкалпи Слинько похмуро.

— Я також не бачив,— погодився Джерімайя. Вони рушили вперед, хльоскаючи по вершечках бур'яній своїми револьверами. Довкола безтурботно співали птахи. Через якусь мить вони сповільнили ходу і л у пинилися. Джерімайя пошкрябав бороду стволом рі< вольвера.

— А може, верпутись до будинку? — раптом за про понував він.— Він-бо прийде додому вечеряти, прав да ж? Або ночувати.

ї як це Слинько до цього не додумався!

— Гарно придумав,—буркнув він.—Спершу ти схибив так зблизька, а тепер хочеш загубити пою слід.

— Ти вистежуй його, а я піду назад, сам,—мовив Джерімайя.

— Б, ні,— відказав Слинько, намагаючись приховати страх.— Я тут сам не залишусь.

Вони пішли назад через поле тією ж стежкою.

Та раптом їм пощастило: Слинько встиг помітити, як ліворуч позад них з латки високої трави злетіла сполохала фазаниха. Слинько вистрілив у траву.

— Він там, він там ховається! Він там ховається! — Джерімайя вдивлявся в траву, гукаючи:

— Де ти його бачив? Ти його бачив?

Він метнувся повз Слинька, який знову вистрілив у бур'яни.

— Він там упав,— відповів Слинько,— і повзає.

Та в тиші, що настала, було чути лише звичайні сільські звуки: скрекотання комах і щебет пташок.

— Мот л і, ти тут? — спитав Джерімайя. Голос його зривався від нетерплячки.— Де ти?

Вони прислухалися. І тоді несподівано почувся голос:

— Чого ви хочете?

Вони обоє кинулися вперед.

— Де він говорив? Тут? — гукнув Слинько.

Вони з Джерімайєю зіткпулися. Джерімайя навіть розмахнувся револьвером і боляче ударив Слинька в груди. Слинько схлипнув від болю й образи.

— Це я знайшов його! Це я побачив, як злетів фазан! — огризнувся він.

— Заткни пельку і мовчи! — звелів Джерімайя.

— Та чого ви хочете? — знову обізвався хтось. Голос був безнадійний, якийсь примарний; здавалося, вій линув просто з повітря. Слинько так розгубився, що забув навіть вистрелити.

— Давайте поговоримо. Чого нам не поговорити?

Джерімайя стояв, люто втупившись у траву. Об личчя у нього побагровіло.

— Нам нема про що говорити,— відказав він по хмуро, ніби підозрював якийсь підступ.— Ми маємо робити своє діло.

— Вас хтось найняв? — не вгавав голос.

Слинько вже навів був револьвер, та Джерімайя зробив йому знак зачекати.

— Авжеж, найняли. А ти як думаєш? — озвався він.

— Так хтось хоче моєї смерті? — спитав голос. Хтось вам заплатив за це?

— Я ж тільки-но сказав! — розсердився ДжсрІ майя.— Ти що, шуткуєш зі мною? — З цими словами він підняв револьвер, і ступив крок до бур'ян ища.

— Ні, ні! — скрикнув голос,— я не жартую!., я... п хочу найняти вас — я дам вам роботу... обом дам н заплачу!

— Як він може заплатити, коли зараз умре, скрикнув Слинько зі злістю.—Він глузує з нас!

— А може, і не вмре, ти, клятий задрипаний дур ню! — озвався Джерімайя.— Прикуси язика. Яку ж ро боту ви нам дасте, сер?

Кущі біля стежки заворушилися.

— Роботу для двох чоловіків, що вміють влучно стріляти,—поволі відказав голос. А трохи згодом спитав:

— То що ж, беретесь обидва?

— Я берусь,— похопився Джерімайя.

— І я,— Слинько здивовано почув, як це вимонип його власний голос.

— А скільки ви дасте? — поцікавився Джерімайя.

— П'ятдесят доларів кожному,— відказав голос, ш" вагаючись.

— Чорт забирай! Мало! — скрикнув Слинько, ;ни> дячи дуло пістолета.

— Ні, ні, по сотні! — похопився голос. Слинькова рука заніміла. Вони з Джерімайєю переглянулися.

— По сотні кожному,— повторив Джерімайя урочисто. Дядько Саймон обіцяв п'ятдесят па двох, та ще пістолет Слинькові — ось цьому — та ще мені коня, мені давно хотілося коня; а ви ж, мабуть, не можете дати коня?

— Ані револьвер? — додав Слинько з огидою.

— Не можете дати мені револьвер, а мені подобається ця іграшка!

— Та ні, у вас буде револьвер,— озвався голос,— тільки після його смерті,— буде й кінь. Чому б не отримати їх вам після його смерті? Адже він обіцяв їх вам!

Джерімайя потер ніс.

—— Гаразд,— погодився він.

Кущі заворушилися. Спочатку висунулася чоловіча голова — рідке руде волосся, вицвілі банькаті очі, рот, який то розкривався, то закривався — потім висунулися плечі й руки і нарешті все тіло. Він переводив погляд з Джерімайї на Слинька.

— Так ви обидва надійні хлопці?

Руки його безвладно звисли по боках. Що це діялось? Слииько стояв ніби вві сні, приголомшений; йому не вірилось, що він міг зрадити дядька.

— Слухай, давай пристрелимо його! — раптом заговорив він гарячково.— Ми ж приїхали сюди заради цього!

— Цить!

— Але ж дядько Саймон!..

Запала мовчанка. Чоловік спокійно обтрушувався. Тепер він знав досить і тому звернувся до Джерімайї:

— Ви обидва добрі хлопці? Вам можна вірити?

— А хіба ви не довірилися нам? — відказав Джерімайя, підморгуючи.

Чоловік чемно всміхнувся:

— Масте досвід?

При цих словах Слинько опустив очі і обличчя у нього спалахнуло.

— У мене досвід є,—проговорив Джерімайя ду же повільно, ніби йому було соромно за Слинька. Мене судили за вбивство двох чоловіків і визнали невинним.

— Коли це було?

— Вже кілька років тому,— відповів Джерімайя. Не скажу, чи був винен я, чи ні — побережуся ще. Мс знаю, чи вже минув термін давності. Арештувати мс пе прийшли двое. Я тоді байдикував у Рапідзі — ми звідти родом,—— тож мене кинули до в'язниці і судили за вбивство якихось двох крамарів і крадіжку семи сот доларів. Мене судив суд присяжних,— мовив Джо-рімайя, зітхпувши,— і багато людей свідчили один но одпому, — присяжні вийшли і оголосили: не винен у грабунку; а значить і в

убивстві теж. Та вони не віддали мені семисот доларів; забрали їх собі і віддали на школу: вставили нові вікна, перемонтували уми вальники і ще щось там зробили. Я навіть питания, коли проходжу повз ту шкелу: у мене ціла купа ро дичів училася там.

— Вас визнано невинним? Як це так? Джерімайя знизав плечима:

— Вони так вирішили.

Тоді чоловік обернувся до Слинька. Та Слинько, засоромлений, і очей звести не наважувався. 11 с род очима у нього стояв дядько, широколиций, зі встав л с ними зубами; він дивився, як Слинько та Джерімайн стовбичать на цьому полі і зраджують його.

— А ти, синку? — спитав чоловік приязно.— Ч и цо твоє перше діло?

Слинько кивнув головою, не зводячи очей.

— Чудово, я радий, що можу дати хлопцям паї о ду,— мовив чоловік.

І Слинько, незважаючи на сором, відчув нестримну радість від цих слів.

— Це добре, коли молодь набуває досвід,— мовив чоловік.

Він повернувся до Джерімайї і простяг йому руку. Джерімайя урочисто потис ту руку; обличчя обох чоловіків здавалися однаковими. Слинько продерся до них крізь траву і поклав свою руку посередині. Очі його палали, і він переводив погляд з одного на другого, ніби вони могли пояснити йому, яким це чудом він так учинив. Та Мотлі, обличчя якого вже набуло свого природного кольору, посміхнувся і сказав:

— Ну, ходімо вже до будинку.

За якусь годину Джерімайя та Слинько їхали з міста. Джерімайя вів машину ще швидше, ніж напередодні, і знову трусився і підскакував на сидінні, притискаючись черевом до керма.

— Мені це дуже не до вподоби,— зрештою мовив він,— та ти ж знаєш, що дядько Саймон і так недовго протягне. Найбільше років три — чотири.

Слинько з відкритим ротом дивився на дорогу. В голові у нього ніби була маленька суха дірка, в яку влітали Джерімайїні слова, і йому не лишалось нічого іншого, як слухати, але до тих слів домішувалося інше — спогад, як дядько Саймон і криком, і лайкою виряджав їх у дорогу. Старий сидів на порозі в своєму кріслі-гойдалці, патьоки тютюнової жуйки стікали по підборіддю, він дивився на Джерімайю і Слинька, які, один на тридцять, а другий на сорок років молодші за нього, поспішали по спеці курною дорогою вкоротити йому життя. А зуби в нього були нові, вставлені не більше п'яти років тому. Слинько пригадав, як дядько Саймон привіз нові зуби з міста і показав усій родині, як вони працюють: надкушував яблука і жував їх, поглядаючи на всіх хитрувато, сповнений

гордощів. Дядько Саймон! Слинькові здалося, ніби старий поклав йому на плече свою кощаву руку.

— Що з тобою, хлопче? — спитав Джерімайя роздратовано.

— Доручили нам діло, а ми не зробили його! — відказав Слинько і втер носа тильним боком долоні.

Джерімайя замислився. А тоді сказав, трохи помовчавши:

— Але ж рідня нічого не означає. Це діло випадкове; подумай сам — чи не однаково. Дядько чи ще хто. Або брати, бабуся чи й інші.

Слинько закліпав очима:

Навіть рідний батько, якщо він у кого є?

Такий уже був Слинько: рано чи пізно перейде на цю тему. Звичайно кожен, з ким він заводив таку розмову, знизував плечима і не знав, що казати, та Джерімайя поглянув на нього вражено.

— Батько — це, може, й інша річ,— мовив Джерімайя і, міцно стиснувши щелепи, дав зрозуміти Слинькові, що він сказав усе.

Дорога так часто повертала, що сонце онинялося у них то позаду, то попереду, ніби стрибало по небі. Слинько завжди міг визначити час удома, але тут, на дорозі, могла бути як дев'ята година ранку, так і третя година дня; ніщо не стояло па місці, ні на що не можна було покластися. Старий автомобіль був весь укритий пилюкою, вона забивалася в ніс і рот, не давала дихати. Слинько думав: "Чи вже почалась кара за вбивство дядька, чи ні, бо ж дядька ще не вбито?"

— Пам'ятаєш цей поворот? — спитав Джерімайя, намагаючись бути веселим. Слиньків відсутній погляд свідчив, що він не пам'ятає цієї дороги серед низького чагарника, під палючим сонцем — він нічого не впізнавав по дорозі назад, нібито це був і не віп, а хтось інший.

ш

Коли вони поминули міст, що вів до Рапідза, Слинько схлипнув:

— Я не можу цього зробити!

За автомобілем бігло кілька хлопчаків, галасуючи іі кидаючи каміння.

— Чуєш, Джерімайя Коук, покатай нас! — кричали вони.

Та Джерімайя був так зайпятий Слипьком, що навіть довкола не озирався.

— Чорт, знову не так? Хіба ж ми не вирішили? Слинькові тремтіли губи:

— Він послав нас, а ми нічого не виконали,— мовив він.

— А бодай тобі! Хіба ж ти не тис руки Мотлі? Продерся крізь бур'ян, щоб подати і свою руку, що, забув? Найнявся за сотню доларів. Таке не щодня трапляється!

— Авжеж,—відказав Слинько, шморгаючи носом.

— Хіба в чоловіка не може бути власного діла. Сам Христос мав власне діло: віп крамарював. Аякже! Він тільки ніколи не брав грошей, він продавав за інше, ще дорожче — людське життя, хіба це дешево! Кожен дбає про себе, тож наймайся у того, що більше дає. Хай йому чорт, хлопче,— скрикнув Джерімайя,— ти ж не відступишся від Мотлі, коли щойно дав йому слово?

— Я відступився від дядька Саймона,— мовив Слинько.

— Та годі вже про нього. Ось що я тобі що скажу. Коли вже зламав одне дане слово, то вже неодмінно треба стримати друге. Можна передумати лише раз.

Слинько відчув себе переможеним, йому лише хотілося, щоб Джерімайя не відвернувся від нього. Коли Джерімайя поглянув на нього, то по тілу його розлилася хвиля тепла, йому стало аж гаряче: та це було приємне почуття.

— Гаразд,— погодився Слинько.

Вони якраз повертали у завулок, де була дядькова садиба. Там, за невисокими вербами, стояв старий будинок, кілька ветхих повіток і одна нова, крита алюмінієм. Слинько сам здивувався, що йому зовсім но страшно: так само було йому, коли він гнався за Мот лі, і все було гаразд, наче так і годиться.

Автомобіль спинився. Джерімайя вийняв револьвер з сумки і запхав за пояс на своєму великому череві; це було дуже незручно, але Джерімайя не схотів уже виймати його. Слинько переліз через дверцята І зупинився на дорозі. Земля аж хиталась у нього під ногами; все здавалося якимсь несправжнім. Він хп хотів, ідучи провулком слідом за Джерімайєю. Воші звернули в поле, поросле бур'яиами й деревами. Коли Джерімайя впав на землю, Слипько зробив так само. Вони поповзли на животах. Слинько не піднімав голо ви і дивився лише на підошви Джерімайїних черепи ків. Якби Джерімайї з дума лось повзти цілий день туди й назад по полю, Слинько повзав би слідом.

Джерімайя спинився.

— Он він сидить.— Він розсунув бур'ян, щоб Слинь ко міг виглянути, та Слинько одразу кивнув головою; він зовсім не хотів показуватися. В голові у нього тьохкало.

— Бачиш, бери його на приціл! — прошепотів Джерімайя. Він підштовхнув Слинькову руку.

— Коли я скажу, ми вистрілимо обидва зра.іу. А тоді нишкни. Ми відповземо назад до машини, а згодом під'їдемо й спитаємо, що трапилось.

Слинько бачив, що Джерімайїне обличчя посіріло й взялося червоними плямами, як у Мотлі. Джерімаіін прицілився крізь кущі, зачекав, а тоді з підозрою но вернувся до Слинька:

— Ти ж пе поцілиш! Ти не хочеш стріляти, так? Щоб я сам усе робив, малий байстрюче?

— Я не байстрюк! — пронизливо скрикнув Слинько.

Вигук розітнув тишу і десь за милю пташка, певно, почула його й відгукнулась на нього трьома чистими нотами і треллю. Слинько так очманів, що навіть не міг пригадати, яка то пташка. Джерімайя пильно дивився на Слинька; вони були так близько, що дихали в обличчя один одному. І тому Слинькові здалося, що в нього паморочиться в голові: його занудило від смороду, який видихав Джерімайя. Заціпенівши, засліплені сонцем і приголомшені тишею, вони дивилися один на одного.

— Ні, я не байстрюк! — прошепотів Слинько,— будь ласка, не називай мене так. А тоді пролунав голос, який Слинько впізнав одразу.

— Хто тут? Хто це там у полі? Чорт забирай, я я; чую, що там хтось є!

Почувся несамовитий грюкіт: дядько Саймон тупав по ґанку своїми старомодними черевиками на високих підборах, розлючений так, що не міг устояти. Джерімайя і Слинько облились потом і принишкли. Вони чули, як старий говорить зі своєю дружиною, а тоді його бурмотіння знову перейшло в крик:

— Хто там? Ану встань! Встань і покажись мені. Хто там ховається? Ось я зараз винесу рушницю. Ану к бісу, геть звідси, матінко, зайди в дім. Чуєш, що я кажу...

Джерімайя, гучно зітхнувши, звівся на весь зріст.

— Гей, дядьку Саймоне,— гукнув він, махаючи пістолетом.— Це ми — Слинько і я.

Він допоміг Слинькові звестися на ноги. По той бік доріжки на ґанку стояв старий і трусив кулаком. Чи це ж той дядько Саймон, який переслідував їх цілий день, ширяючи над автозюбілем, наче привид?

Старий здавався молодшим за того, якого пам'ятав Слинько.

— Та це ми тут,— повторив Джерімайя, придуркувато посміхаючись.

— Який біс вас туди заніс? — проревів дядько Саймон. У ту хвилину знову вийшла стара, як звичайно, витираючи руки об фартух.

— Це ховалися Джерімайя і Слипько, цілячись з револьверів у рідного дядька Саймона,— мовив старий злісно.— У чоловіка, що йому лишилося жити три-чотири роки, ні місяця більше. Чи ти бачила таке?

Стара, майже сліпа, покірно кивнула головою. Слинькові хотілося кипутися до неї, щоб вона його приголубила, вдихнути вологий чистий запах її теплих порепаних рук, щоб вона заспокоїла його, як заспокоїла тоді, коли двох його двоюрідних братів, хлопців трохи старших за нього, заарештували за вбивство державного службовця напередодні різдва. І справді все тоді минулось, адже суддя не зміг переконати присяжних: всі любили хлопців, або були їхніми родичами,— і справу довелося закрити.

— Як ті чорнопикі, в бур'яні сховались! Ти тільки поглянь, повзали, як чорпопикі в бур'яні! — репетував дядько Саймон.

Джерімайя перший не витримав. Рясні, гарячі сльози бризнули йому з очей, покотились по обличчю і загубилися в бороді.

— Це він намовив нас,— мовив він,— обдурив нас зі Слиньком. Це він наговорив нам усякої брехні, сипав словами, як у церкві; та ще й грозився, що донесе в поліцію. А я яс із нею колись мав мороки, правда ж, дядьку Саймоне? А віп ще сказав, що дасть по сотні кожному, і ми

зможемо взяти коня і рушницю. Він так забив нам баки, та ще я пригадав поліцію...—

Джерімайїн голос раптом урвався. Слинько втупився в землю, сподіваючись, що продовжувати йому не доведеться.

— Хто? Мотлі? По сотні кожному? — Дивне було те, що дядько Саймон дивився на них уже якось не так: застигла на обличчі лють змінилася іншим виразом.— По сотні кожному?

— Та ще й коня і рушницю на додачу,—мовив Джерімайя хрипко.

Старий підніс до ока мізинець і шкребнув ним. А тоді гукнув:

— Гаразд! Сідайте в машину. Чорт би вхопив вас обох, сідайте і вертайтесь до Плейн-Ділінга! Я вам покажу! Я вас навчу робити засідки! Ви, дурні, скажете Мотлі, цьому байстрюку Мотлі, що ви пристрелили вашого бідолашного старенького дядька — а тепер приїхали по винагороду. Скажете, що приїхали но винагороду, запам'ятаєте? Джерімайя, стій на місці, не підходь! Не хочу бачити ваших паскудних морд, доки не зробите роботу, як слід. Чи ж мені самому трястись по всіх цих дорогах, мені, шістдесятип'яти-річному? Та мені б сидіти на пенсії, як ото в місті люди сидять, що на постійній службі були! Еге, сиди собі на пенсії, щомісяця чек тобі приходить... Матінко, ти йди собі в дім, не вештайся тут, це не твоя справа! То скажіть Мотлі, що приїхали по плату, і нехай він вам заплатить — по сотні кожному — а тоді пристреліть його, от так. І скільки ж ви за це дістанете?

Слинько випалив так швидко, що й сам здивувався:

— По сотні кожен!

— Скільки?

Слинькові думки гарячково закрутились, тоді в голові зринуло:

— По сто п'ятдесят кожному, та ще пістолет мені, та ще кінь Джерімайї.

— Буде кінь і тобі, а Джерімаїїї ще один. От так. Старші злісно сплюнув у їхній бік.— А тепер біс вас бери, мерщій у машину. Вам ще треба впорати Мотлі.

— Так, ваша правда, дядьку Саймоне,— мовив Джерімайя. Він жадібно ковтнув повітря.— Ми збиралися зробити діло. Двоє коней? А який другий? Гніда кобила, чи що?

— Сам вибереш,— відказав старий. Він понуро відвернувся, ніби забув про них. Слинькові закортіло зареготати вголос — все вийшло так легко. Він таки засміявся, з тривогою почув власний сміх, і в той же час відчув, як щось смикнулось у пього на обличчі. Ось смикнулося знову: біля ока. Такого з ним ще не було, але він зрозумів, що тепер йому довіку не позбутись ні посіпування біля ока, ні оцього тихого, істеричного сміху.

Джерімайїн автомобіль поламався, коли вони їхали назад, але нічого страшного не сталося: він ще трохи прокотився і мотор затих, ніби вмер. Джерімайя вискочив з машини і люто вдарив її ногою, відірвав крило і шматок бампера, а Слинько спокійно стояв і дивився, і врешті Джерімайя теж угамувався. Якийсь час вони п лента л и дорогою. Слинько помітив, як тремтять у Джерімайї пальці.

Хоч вони і йшли по державному шосе, машин було небагато, і коли з'явився якийсь автомобіль, Слинько несміливо спинився і піднімав руку, ніби знічев'я, ніби був ладен її знову опустити. За годину чи дві один автомобіль зупинився, ніби силою чарів; водій сказав, що їхатиме прямо через Плейн-Ділінг.

Коли вони під'їхали до будинку Мотлі, вже звечоріло. Слинько і Джерімайя попростували доріжкою до будинку; Джерімайя нащось витяг пістолет і оглянув його, і Слинько зробив так само; він помітив, що лишився один набій. Позіхаючи, Джерімайя підійшов до дверей і втупився у вікно: за столом сиділа сім'я, жінка і діти, про щось сперечаючись: обличчя їхні були перекривлені й злі. Джерімайя все дивився у вікно, аж поки старший хлопчик помітив його. Обличчя його зсудомилося, худенька ручка сіпнулася вгору, ніби він в чомусь звинувачував Джерімайю. Тоді на нього поглянула жінка і, поправивши абияк одежу на собі, рушила до дверей.

— Чого ви прийшли сюди? Він зараз у місті. Це вас, блазнів, тут носило зранку? — жінка, здавалося, зараз зарегоче.— Нат казав мені про вас, казав, піби ви збиралися застрелити його з іграшкових пістолетів. І як це я вас не примітила? Нат казав...

— Де він? — спитав Джерімайя.

— В місті,— відказала жінка,— Мабуть, у клубі. Клуб "П'яти тузів", навпроти банку. Він сказав, щоб я пе чекала його сьогодні вночі, але ж він не казав, щоб я чекала гостей до вечері. Правда, він ніколи нічого не каже,— посміхнулася вопа.— Ви, певно, кажете своїй дружині, де ви, що робите або хто прийде вечеряти. Ви, певне...

— А як воно пишеться? — спитав Джерімайя нетерпляче.

— Пишеться? Гм! Що пишеться?

— Ну, де він зараз.

— Це навпроти банку. "П'ять тузів" —як же це "п'ять" пишеться? Цифра п'ять, її намальовано на вивісці, знаєте, яка цифра п'ять?

Обидва — і Джерімайя, і Слинько кивнули.

— А тоді "Тузів", ну ось так: "Т", "Ту", потім "з", а тоді "ів". Навпростець від банку. Та чого вам не зайти і не почекати? Він буде...

— Дуже дякуємо,— мовив Джерімайя, кволо всміхаючись,— та нам ніколи. Може, якось іншим разом.

Вони довгенько йшли назад до міста. Джерімайїні пальці сіпалися ще дужче. Він раз у раз то шкріб голову, то колупав у вухах або в носі, а тоді знову щось скуб чи смикав. Слинько плентався позаду, щоб своїм хихотінням не дратувати Джерімайю. Вони минали будинки, базар, бензозаправну станцію. Помішули їдальню, обшиту дошками, і кінотеатр, перед яким стояли хлопці в брилях і курили. Коли Слинько і Джерімайя проходили мимо, хлопці мовчки витріщились на них. Навіть цигарковий дим ніби застиг у повітрі.

Ось несподівано і центр міста: аптека, стара провінційна крамниця на розі. У похиленій халупі кабінет дантиста під ядуче зеленою вивіскою. Тротуарів не було, і тому Джерімайя зі Слиньком йшли по узбіччю шосе.

— Дивися, там щось наче банк,— мовив Джерімайя, показуючи пістолетом на щось попереду; Слинько нічого не побачив. Вони пішли далі.

— Далеко ж ми забились,— мовив Джерімайя якимось ДИВНИМ чужим голосом, ніби збирався виголосити промову.

— А чимало ми зробили за цей тиждень чи скільки там днів. Досі мені й невтямки було, що я народився для такого життя, а ти? Гадав, що житиму, як усі — ферма, корови, може буде і сім'я, і діти, жінка їх доглядатиме; я вже майже нагледів і жінку! Не скажу тільки, кого. Та тепер я порозумнішав. Тепер я розумію, що це випадково, ну, п'яний був, наче вві сні, аж воно ні, тепер я вже бачу, тепер я зрозумів.

їх проминуло кілька машин: люди кудись їхали після вечері. Дівчинка років двох з пухнастим білявим волоссячком висунулася з вікна і радісно помахала Слинькові.

— Тепер я зрозумів,— мовив Джерімайя так дивно, що Слинькові аж моторошно стало, хоч і в нього самого у голові мішалось, таке діло будь-кому до вподоби. Або підпалити щось — будь-що — навіть власний будинок. Підпалити все: будинок, траву і дерева. Хіба не однаково — будинок, де люди живуть, чи дерева, що всі свою назву мають? Бо ті дерева тебе примушують — пазивай їх, вигадуй для них назви, як тільки побачиш, і нікуди від цього не дінешся! Нема куди дітись! А ти позбудься всього цього, спали все, що тобі заважає, що тобі світ застує — і людей теж... і людей теж...— Чуєш, Слинько. Раз ми вже зайшли так далеко, то я скажу тобі, що це я твій батько, я, Джерімайя. Ось я, твій батько, хоч і відкриваюся аж тепер!

Вони все йшли, у Слинькові знов щось тіпнулось біля ока. Слова Джерімайї пролізли крізь отой невеликий отвір збоку у його голові, вмостилися там і набули змісту; затуливши рот рукою, Слинько стримав раптовий сміх, поглянув на змокрілу від поту спину Джерімайї у похоронному костюмі і подумав уголос:

— Он воно як!

— Так, хлопче, я твій батько,— відповів Джерімайя, стримуючи позіхання.— Ось він, твій рідний тато, ось іде перед тобою.

Слипькові треба було б щось сказати: та він не міг нічого придумати й мовчав. Вони вже підходили до "Клубу п'яти тузів". Він ніби притягував їх магнітом. Слинько почув голоси позаду й озирнувся: гурт хлопців ішов за ними трохи віддалік: ось до них пристав якийсь чоловік у комбінезоні, він дивився похмуро, з осудом. Та Слинько одразу забув про них, як тільки відвернувся. Вони поминули пральню-автомат з оранжевою вивіскою: "Працює цілодобово; прання — 20 центів, прасування — 10 центів". У

пральні було повно людей, дарма що стояла спека. На порозі борюкалися діти, вони навіть не глянули на Джері-майю та Слинька. За пральпею стояв магазин-автомат із цінами від 5 центів до долара, золоті букви на червоному тлі, вітрини забиті яскравими товарами; але магазин був зачинений. А ось і сам клуб; він наближався так швидко, що Слинькове око затіпалося ще сильніше і йому довелося прижмурити його долонею, щоб, бува, не вискочило.

— А що, як він там,— прошепотів Слинько.— А що, як він почне говорити. Не давай йому говорити. Будь ласка. Стріляй в нього одразу, бо як він заговорить про коней, чи револьвер, чи запропонує вдвічі більше грошей...

Колись у клубі було вікно, велике квадратне вікно, схоже на вітрину взуттєвої крамниці, та тепер воно було все затягнепе фольгою. Всюди були наклеєні реклами пива та сигарет: рожевощокі красуні, чорноволосі і широкогруді чоловіки з білозубими блискучими усмішками. Довгі мускулисті стегна, гладенькі литки, тонкі щиколотки, сріблясті нігті, таїуйовані руки; груди, зарослі кучерявим волоссям, оголені і засмаглі на сонці перса, і перса, що стримано ховались під бюстгальтерами в червоний горошок — все перемішалося! Обличчя, що виринали з блакиті неба, переслідували Слинька застиглими ясними усмішками.

— Оце і є рай,— раптом подумав Слинько так упевнено, як ще ніколи не думав про життя,—ніби, готовий піти з цього світу, він дістав право оцінити його. В хлопця аж у животі заболіло від тихої туги за цим утраченим раєм і від думки про все, чого ще жадає від нього цей світ.

А Джерімайя вже відчинив двері до пивниці.

— Гей, Мотлі, вийди-но на хвилинку! Зсередини хтось обізвався, та Джерімайя терпляче провадив:

— Мотлі, тут до тебе одна справа.

Джерімайя зачинив двері. Слинько вчепився за нього:

— Він іде? Іде? А він є там? — питав він.— Тільки не давай йому мовити і слова. Стріляй в нього одразу ж. Або дозволь мені вистрілити...

— Ми ще не будемо в нього стріляти.

— А якщо він пообіцяє більше коней чи ще одну рушницю? Якщо...

— Ні, він цього не зробить. А тепер відійди.

— Я вистрелю в нього.

— Хай тобі чорт, хлопче, стій позаду,— гукнув Джерімайя.— Чому з тобою завжди така морока? В яку б халепу ми не вскочили, ти завжди перший.

— Не давай йому говорити! Якщо він...

— Ми будемо з ним говорити. Ми скажемо йому, що прийшли по винагороду.

— Винагороду? — Слинько розридався.— Винагороду? Я нічого не пам'ятаю, яка винагорода? Яка? Він буде говорити, буде...

Джерімайя відштовнув іого і знову прочинив двері.

— Мотлі! — гукнув він.

В Слиньковій голові так гуло від голосів, що він не був певен, чи хто відповів.

— Він іде, це, здається, він,— мовив Джерімайя непевно.— А тепер, хлопче, відійди і не стріляй необачно, поки твій тато це владнає справу.

— Я стрілятиму в пього,— крикнув Слинько,— а то він говоритиме, як перше.— А якщо він заговорить і ми послухаємо його, то знову повернемось і будемо чатувати в полі. Ми будемо підстерігати дядька. А тітка Клара, я так любив її завжди, як їй дивитися, що ми полюємо на старого? Хоч вона й не може багато побачити. Якщо він вийде і заговорить, ми...

— Кажу тобі, хлопче!

— Який я тобі хлопець!

Двері раптом сердито розчахнулись. Слинько звів пістолет, ступпв широчезний крок назад, і вже зібрався стріляти, коли на порозі з'явився якийсь незнайомий чоловік, високий лисий черевань, обов'язаний рушником замість фартуха.

— Що за чорт! — проревів він.

Слинько, приголомшений, сахнувся назад. Шум у голові переріс у пронозливий вереск, і, шукаючи захисту, Слинько обернувся до Джерімайї. Все зосередилося на Джерімайї, здавалося, сонце і те сяє у його банькатих очах. Слинько скрикнув:

— Ти! Це тебе я шукав двадцять років! — Та від хвилювання він зробив оберт чи півоберта і коли стріляв, поцілив зовсім не в Джерімайю, і взагалі не в чоловіка, а в жінку — незнайому, дебелу жінку з засмаглим приємним і владним обличчям, одягнену в джинси і білу брудну чоловічу сорочку. Вона впала прямо на кошик з вогкою білизною, яку несла з пральні. Звідкись бризнула на одежу кров, і так само хтозна-звідки з'явилося двоє дітей, обоє голосно плакали й кричали.

Слинько позадкував. Жінку, що впала, обступили люди. Слииько, вражений, підніс дуло пістолета до рота і, не відриваючи погляду від жінки, задкував і задкував, спотикаючись. Його ошукали; він нічого не міг зрозуміти: все його життя котилося, наче повінь до цієї миті, а тепер, наштовхнувшись на греблю, спинилось. Хотілось плакати — урвалось його молоде життя (а втім, він помилився, бо менш ніж через три роки він вже працював у долині на консервному заводі, заробляючи добрі гроші), життя розхлюпане і всмоктане тут, на глинястій дорозі, поки люди оторопіло стояли й дивилися.